

İstihbarat Çalışmaları ve Araştırmaları Dergisi

Journal of Intelligence Research and Studies

Haziran 2022, Cilt: 1, Sayı: 1, ss.157-162

June 2022, Volume: 1, Issue: 1, pp.157-162

ISSN 2822-3349 (Basılı/Print)

ISSN 2822-3357 (Çevrimiçi/Online)

Makaleye ait Bilgiler / Article Information

Kitap İncelemesi / Book Review

Makale Başvuru Tarihi / Application Date : 02 Mayıs 2022 / 02 May 2022

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date : 10 Haziran 2022 / 10 June 2022

Makale Yayın Tarihi / Publication Date : 30 Haziran 2022 / 30 June 2022

Makalenin Başlığı / Article Title

Chinese Disinformation Efforts on Social Media

Yazar(lar) / Writer(s)

İsmail Çağlayan ÇELİK

Atıf Bilgisi / Citation:

Çelik, İ.Ç. (2022). Kitap İncelemesi / Chinese Disinformation Efforts on Social Media. *İstihbarat Çalışmaları ve Araştırmaları Dergisi*, 1(1), ss.157-162, DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/icad.7>

Çelik, İ.Ç. (2022). Book Review / Chinese Disinformation Efforts on Social Media. *Journal of Intelligence Research and Studies*, 1(1), pp.157-162, DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/icad.7>

Terörizm ve Radikalleşme ile Mücadele Araştırma Merkezi Derneği

Research Center for Defense Against Terrorism and Radicalization Association

Adres/Address: Beytepe Mah. Kanuni Sultan Süleyman Bulvarı 5387. Cadde
No:15A D:58

06800 Çankaya/Ankara

Telefon/Telephone: +90 312 441 11 50

www.icadergisi.com

e-posta/e-mail: editor@icadergisi.com

KİTAP İNCELEMESİ

Harold, S.W., Beauchamp-Mustafaga, N. ve Hornung, J.W. (2021). *Chinese Disinformation Efforts on Social Media*. California: RAND Corporation, ISBN: 978-1-9774-0719-1

İsmail Çağlayan ÇELİK*

Dezenformasyon, özellikle sosyal medyanın yaygınlaşmasıyla gündelik hayatımızda daha çok karşı karşıya kalmaya başladığımız bir gerçeklik haline dönüşmüştür. Nitekim, dezenformasyon faaliyetlerinin esas itibarıyla toplumu ve kamuoyunu yönlendirme gayesi taşıyan psikolojik operasyonların zeminini hazırlayan araçlar olduğu bilinmektedir. Bu nedenle sosyal medya dezenformasyonunu tanımlarken, hedef alınan bir ülke veya gruba karşı uygulanan psikolojik harekâtın tatbikini sağlayan asıl unsurun manipüle edilmiş bilgi olduğunu açıkça ortaya koymak gerekmektedir. Bu bağlamda değerlendirildiğinde incelenen kitap, sosyal medya ve dezenformasyon konusu açısından Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) arasındaki “mücadeleyi” ve sosyal medya platformlarının istihbarat açısından ne şekilde kullanılabileceğini anlatması bakımından literatüre katkı sunmak gayesindedir.

Kitabın yazarlarından olan Scott W. Harold, Colombia Üniversitesinde Uluslararası ve Halkla İlişkiler Bölümünde Uluslararası İlişkiler Yardımcı Doçenti olarak öğretim üyesi ve aynı zamanda RAND Corporation isimli düşünce kuruluşunda araştırmacıdır. Harold, doktorasını Columbia Üniversitesinde Siyaset Bilimi alanında tamamlamış olup Asya-Pasifik üzerine yapmış olduğu çalışmalarla ön plana çıkmaktadır. Harold’un 2012 sonrasında çalışma alanını Doğu Asya Güvenliği ve ÇHC dış politikasının bölgesel ve küresel etkileri üzerine yoğunlaştırdığı görülmektedir. Kitabın diğer yazarı Nathan Beauchamp-Mustafaga ise Pardee RAND Graduate Enstitüsünde Siyaset Bilimi Profesörüdür. Çin Halk Cumhuriyeti’nin askeri gücünü inceleyen araştırmalar yapmaktadır. Kitabın üçüncü yazarı Jeffrey W. Hornung ise Johns Hopkins Üniversitesi Paul H. Nitze Uluslararası

* Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi Güvenlik Yönetimi ABD İstihbarat Programı Yüksek Lisans Öğrencisi, ismailcelik4565@gmail.com, ORCID: 0000-0002-1667-5278

Makale Başvuru Tarihi / Application Date: 02 Mayıs 2022 / 02 May 2022

Makale Kabul Tarihi / Acceptance Date: 10 Haziran 2022 / 02 June 2022

İlişkiler Enstitüsü Japon Çalışmaları bölümünde yüksek lisansını yapmıştır. Hornung George Washington Üniversitesinde Doğu Asya'nın güvenlik problemlerini incelediği doktora tezi ile siyaset bilimi doktorasını tamamlamıştır. Bununla birlikte Hornung RAND Corporation'da kıdemli Siyaset Bilimci sıfatı ile halen görev yapmakta olup Doğu Asya ve ÇHC'nin güvenlik politikaları üzerine yapmış olduğu çalışmalarla tanınmaktadır.

Kitap 6 ana bölüm ve 31 alt başlıktan oluşmaktadır. Eser, 19 Temmuz 2021 tarihinde RAND Corporation'un internet sitesinde erişime açılmış olup fiziki olarak 190 sayfadan oluşmaktadır. Kitap ÇHC'nin silahlı kuvvetleri olan Halk Kurtuluş Ordusunun (*People's Liberation Army / HKO*) ve kendisine bağlı birimlerin hedef alınan hasım ülkede sistematik olarak gerçekleştirdikleri psikolojik operasyonların nasıl icra edildiği anlatmaktadır. Dezenformasyon faaliyetinin psikolojik operasyon amaçlı nasıl kullanıldığı ve kitlelerin ne şekilde daha kolay manipülasyona açık hale gelebildiğine dair kapsamlı bir çalışmadır. Psikolojik harekât ve psikolojik operasyonları konu alan kitapta bir araştırma metodolojisinin ortaya konulmuş olunmasının yanı sıra vaka analizleri ve derinlemesine görüşme yöntemi ile elde edilen bilgiler ışığında elde edilen bilgilerin sıralanması bakımından da oldukça değerli bir çalışma olduğu gözlemlenmektedir. Bununla beraber açık kaynaklardan elde edilen bilgilerin haricinde tamamı ile kanıtlayabildikleri spesifik bir bilgiye rastlanmamakta olup verilerin yetersiz kaldığı noktada Tayvanlı olduğu ifade edilen fakat kimlikleri açıkça belirtilmeyen uzmanların öngörülerine dayandırılan nitel bazı bilgilere de yer verilmektedir. Bu durumda, kitapta aktarılan her bilginin doğru olup olmadığının yanı sıra verilen bilginin doğruluğunun test edilme imkanının da büyük ölçüde ortadan kalktığı görülmektedir. Dolayısıyla alan açısından önemli verilerin ve bazı saptamaların yapıldığı hatta kamu güvenliğine dair uyarıların bulunduğu bu kitapta bahsedilen her vakanın veya verilen her bilginin doğru olup olmadığı hususu mutlak suretle araştırılmalı, teyit edilmelidir.

Kitabın birinci bölümünde, çalışmanın nasıl yürütüldüğüne dair genel bilgiler verilmiş olup metodoloji ortaya konulmuştur. Özellikle son on yıla ait literatür taramasının ortaya konulduğu görülmektedir. Bununla beraber, yabancı akademisyenlerle ve uzmanlarla yapılan mülakatlardan bahsedilmiş derinlemesine görüşme yöntemine dayalı hususlar bu bölümde yer almaktadır. Kitabın bu bölümünde, sosyal medya tabanlı istihbarat faaliyetlerinin nasıl yapıldığına dair kısaca bilgi verilmiş, gerçekleştirilen

psikolojik operasyonların tespitiyle ilgili kullanılan yöntemlerden bahsedilmektedir.

İkinci bölümde, ÇHC'nin "Sosyal Medya Tabanlı Dezenformasyon Operasyonlarını" ortaya koyabilmek amacıyla sosyal medya kavramının ve sosyal medya platformlarının istihbarat açısından ne şekilde kullanılabilmesine dair çıkarımlar bulunmaktadır. Sosyal medya tabanlı dezenformasyonun, başarıya ulaşması için ana ilkenin hedef kitlenin doğru seçilmesinden geçtiği görülmektedir. Kitabı kaleme alan yazarlara göre, ÇHC'nin önümüzdeki dönemde hedef alacağı başat gücün ABD olacağı öngörülmektedir. Diğer ülkelere karşı yürütülmesi gereken faaliyetin ise ülkelerin kamuoyunu yönlendirecek nitelikte iç cepheyi bölmek ve zayıflatmak amaçlı yürütülecek psikolojik operasyonlardan teşekkül edileceği anlaşılmaktadır. Böylelikle, taktik seviyede yürütülecek psikolojik operasyonlar vasıtasıyla ülkelerin iç çekişmelerinden faydalanılarak operasyon yapılacak ülke tekrar kendi kabuklarına çekilmeye zorlanacaktır. Bu açıklamalardan psikolojik operasyonların, ülkelerin kendi iç çekişmelerinin ve hassasiyetlerinin derinleştirilmesiyle icra edilen önleyici bir harekât biçimi olduğu sonucuna varılmaktadır. Kitabın bu bölümünde HKO'nun sosyal medyayı açık kaynak istihbaratı toplama kaynağı olarak gördüğü, Çin Ordusunun bu kapsamda bireylerin buldukları yerlerin belirlenebilmesi amacıyla sosyal medyanın kullanılması amacıyla çalışmalar yürüttüğü aktarılmaktadır. Ayrıca sosyal medyanın kullanıcıların "cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, çalışma durumu, medeni durum, fotoğraf ve cep telefonu numarası" gibi istihbarat açısından oldukça önemli bilgileri barındırdığı, sosyal medyada yapılan paylaşımların coğrafi konum dahil çok kıymetli veriler içerdiği, tüm bunların ise sosyal medyayı istihbarat servisleri için "verimli bir maden" haline getirdiğine dikkat çekilmektedir. Bu kapsamda bir askeri teçhizat ya da gizli bir askeri tesisin durumu ile bilgilerin "Weibo" uygulamasında paylaşılan bir fotoğrafın analizinden elde edilebileceği ifade edilmektedir. ÇHC'in sosyal medya tabanlı dezenformasyon faaliyetleri, esas itibarıyla fırsat hedefi saldırıları, dezenformasyon kampanyaları ve tahmin edilebilir büyük ölçekli olaylara (seçimler gibi) bağlı anlatılar yaratma çerçevesinde inşa edilmiş uzun vadeli projeler şeklinde üç ana başlık altında toplanmaktadır. Bununla birlikte ÇHC'nin gerçekleştirdiği ve gerçekleştirebileceği psikolojik harekâtın yöntemlerine dair çıkarımlarda bulunularak ABD'li karar vericilere alınması gereken önlemler hususunda bazı tavsiyelerde bulunmaktadır.

Kitabın üçüncü bölümünde, ÇHC'nin sosyal medya platformları üzerinde nasıl kontrol sağlamayı hedeflediğine dair bazı bulgular paylaşılmıştır. ÇHC'nin etki etmek istediği kitleyi nasıl seçtiğine ve seçebileceğine dair yazarların araştırmaları neticesinde elde edilen bir nitel ölçüt ortaya çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte Halkın Kurtuluş Ordusu Stratejik Destek Gücünün (*People's Liberation Army Strategic Support Force – PLAASF*) sosyal medya platformlarında gerçekleştirilen operasyonların koordinasyonunda ve organizesinde üstlenmiş oldukları vazifelere açık kaynaklardan derlenmiş bilgiler okuyucuya aktarılmaktadır. Sosyal medya platformlarında yapılan paylaşımlar aracılığıyla gerçekleştirilen psikolojik harekâtın ÇHC hükümetinin politikaları gereği yapıldığı iddia edilmektedir. Kitapta, HKO Hava Kuvvetleri (*People's Liberation Army Air Force - PLAAF*) ve Hava Kuvvetlerine bağlı olarak faaliyet yürüttüğü belirtilen Stratejik Destek Gücünün üstlenmiş olduğu misyona dikkat çekilmektedir. Halkın Kurtuluş Ordusu Hava Kuvvetleri ve Hava Kuvvetlerine bağlı olarak faaliyet yürüten PLAASF bünyesinde sosyal medya dezenformasyonunun planlandığı düşünülmektedir. Dolayısı ile bu kitap sadece ÇHC'nin günümüz dünyasında sosyal medya platformlarını hangi politik amaç ve hedefleri doğrultusunda nasıl kullandıklarını kavrayabilme açısından değil diğer ülkelerin bu faaliyetleri nasıl yürütebileceğine dair de çıkarımlar yapılabilecek niteliktedir.

Dördüncü bölümde, ÇHC'nin Tayvan'a gerçekleştirdiği sosyal medya psikolojik operasyonların boyutlarından ve bu maksatla kullanılan vasıtalarından bahsedilmektedir. Kitapta verilen teorik ve akademik bilgilerin bir vaka analizi ile daha anlaşılabilir kılınabileceğinden bahseden yazarlar, ÇHC'nin Tayvan'a karşı yürütmüş olduğu sosyal medya psikolojik operasyonlarının PLAASF'nin harekât tarzını anlayabilmek açısından önemli bir emare olduğu ifade etmektedirler. PLAAF'ın Tayvan kamuoyuna ve ABD ordusuna yönelik yürüttüğü dezenformasyon çalışmalarının önemli bir bölümünün sosyal medyadan yayımlanan “yazı ve montajlanmış görseller ile bot hesaplardan sistematik olarak gerçekleştirilen saldırılar” olduğu görülmektedir. Yapılan dezenformasyon faaliyetinin tatbik edilmiş biçimi göz önüne alındığında, tarihsel arka plan ve kendi haklılıklarından bahsetmek yerine tamamıyla politik hedefe yönelik “kara propaganda” yoluna gidildiği ifade edilmektedir. Bununla birlikte, Tayvan özelinde gerçekleştirilen dezenformasyon ve “Ddos” saldırıları PLAAF ile irtibatlandırılmıştır. Aynı zamanda ABD ordusunun da benzer şekilde Hava

Kuvvetleri bünyesinde “kriz iletişimini” yürütebilecek ve psikolojik operasyonları bertaraf edebilecek bir birim kurulmasının elzem hale geldiğinden bahsedilmektedir. Bunun yanı sıra Tayvan’da siyasi meselelerin tartışıldığı yerel sosyal medya mecrası olan Bulletin Board System / BSS’ye kayıt olan Çin’li bir öğrencinin bilgi ve veri topladığına ilişkin bulgulardan bahsedilmektedir. “Hong Kong Protestocularını” pasifize edebilmek amacıyla otomatik bot ağları vasıtası ile dezenformasyon paylaşımı yapan hesapların önemli bir işlev gördüğü, HKO’nun yaptığı bu eylemin Haziran 2019’da tespit edildiği ifade edilmektedir. Bu operasyonun, HKO’nun Hava Kuvvetleri bünyesinde kurulan PLASSF’a bağlı olarak görev yaptığı saptanan psikolojik savaş birimi “Based 311” tarafından yapıldığı bilgisine de yer verilmektedir.

Kitabın beşinci bölümünde, Tayvan örneği verildikten sonra Singapur, Filipinler ve Japonya örnekleri de verilerek yazarların ortaya koydukları oldukları varsayımlar kanıtlanmaya çalışılmıştır. Tayvan’a karşı gerçekleştirilen sosyal medya tabanlı psikolojik operasyonların benzerlerinin Singapur, Filipinler ve Japonya’ya da yapılmasının sistematik saldırılar olduğu fikrini ön plana çıkarmaktadır. Dolayısıyla birtakım vaka analizlerine yer verilerek özellikle sosyal medyanın, ÇHC’nin politik hedefleri doğrultusunda nasıl kullandığına dair elde edilen verilerin anlamlandırılması sağlanmıştır. Singapur ve Filipinler’in etnik ve sosyolojik yapısına dair somut veriler ortaya konularak, bu ülkelerde yaşayan Çin’lilerin sadece etnik açıdan değil aynı zamanda ideolojik açıdan da HKO tarafından manipüle edilmeye, kullanılmaya açık olduğu tespiti yapılmaktadır. Keza Çin-Tayvan geriliminin salt askeri anlamda bir çatışmanın ötesine geçerek teknoloji ve mali temelli bir çatışmaya doğru evrildiği de ifade edilmektedir. 2017 yılından itibaren dünyada arttığı gözlemlenen siber savaş, bilgi operasyonları ve dezenformasyon faaliyetlerine göz atıldığında HKO’nun Tayvan’ı siyasi istikrarsızlığa sürüklemek, Tayvan’ın savaşıma arzusunu, yeteneğini baltalayacak tarza manipülasyonlar yaptığı aktarılmaktadır. Dolayısı ile Singapur, Filipinler ve Japonya’da da benzer psikolojik harekât faaliyetlerinin yapıldığına dair bulgular ve mevcut tecrübeler üzerinden birtakım çıkarımlarda bulunulduğu anlaşılmaktadır.

Altıncı bölümde ise, eseri kaleme alan yazarlar ABD’li yetkililere tavsiyelerde bulunmaktadır. Bu bölümde ÇHC’nin sosyal medya tabanlı psikolojik operasyonlarına ve siber saldırıların eşgüdümüne dikkat çekilmektedir. Yazarların ABD ordusu içerisinde farklı etnik kökenden

bilhassa Çin kökenli askerlerin, kamu güvenliği açısından “zayıf karımları” olabileceği uyarısında buldukları görülmektedir. Bununla beraber, ÇHC’nin Rusya Federasyonu kadar siber saldırı konusunda yeterli kapasiteye ulaşamadığı fakat sosyal medya vasıtasıyla “Çin Propagandası” yaptıklarını, kitleleri etkilemek ve yönlendirmek maksadıyla “Psikolojik Harekâtı” kullandıklarından bahsedilmektedir. HKO ve PLAASF vasıtasıyla ABD ordusunda görev yapan Çin kökenli profesyonel subayların etki altına alınmak istendiği dolayısı ile ABD’nin karşı karşıya kalmış olduğu riskin tahmin edilenden çok daha fazla olabileceği ihtimalinden bahsedilmektedir. ABD ordusunda görevli Çin kökenliler üzerine yapılacak bir kampanyanın hem ordunun karar alma süreçlerini etkileyebileceği hem de ordu içerisinde büyük bir infiale neden olabileceği belirtilmektedir.

Sonuç olarak, HKO’nun sosyal medya dezenformasyon faaliyetlerini genellikle sorun yaşandığı düşünülen ülkelere karşı yoğunlaştırdığı görülmektedir. İstihbarat faaliyetlerinin bir amaca ve hedefe yönelik olarak icra edildiği gibi sosyal medya tabanlı psikolojik operasyonların da bu kapsamda gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Bununla birlikte HKO’nun sosyal medyayı açık kaynak istihbaratı toplamak açısından paha biçilemez bir hazine olarak değerlendirdiği, özellikle askeri personelin WeChat gibi platformlarda yapmış oldukları paylaşımlardan büyük oranda istifade ettiği anlaşılmaktadır. Günümüz dünyasında sosyal medya platformları sosyalleşmenin ve eğlencenin bir aracı olmaktan ziyade sosyal hayatın bir unsuru haline dönüşmeye başladığı için özellikle asker, polis, jandarma, bürokrat gibi devlet görevlilerinin bazı mahrem bilgileri sohbet esnasında paylaşabildikleri görülmektedir. Sosyal medyanın getirmiş olduğu rahatlık dolayısı ile insanların daha rahat davrandıkları bazı mahrem bilgilerin sızması halinde yabancı istihbarat servislerinin de eline geçebileceği üzerine düşünülmesi gereken çok önemli bir husustur. Keza kitabın ilgili kısmında HKO’nun WeChat ve Tiktok’u hem dezenformasyon faaliyetlerini yaymak için kullandığı mecralar olduğundan bahsedilirken hem de sorumsuz davranan kamu personelinin sosyal medya paylaşımları yahut sohbetlerinde paylaşılan bilgilerin toplanması açısından küresel ölçekte kullanılacak en kolay veri toplama alanı olarak nitelendirilmektedir.